

Ústřední komise fyzikální olympiády České republiky
**Úlohy regionálního kola 48. ročníku FO
kategorie A**

1. Fotony

Vysokotlaká sodíková výbojka o příkonu 400 W vyzařuje žluté monofrekvenční světlo o vlnové délce 590 nm a celkovém světelném toku 52 000 lm. Při světelné účinnosti 520 lm/W je tedy zářivý tok žlutého světla výbojky $\Phi_e = 100$ W. Budeme předpokládat, že výbojka je vyrobena jako všesměrový zdroj, jehož zářivost je ve všech směrech stejná.

- Určete počet N_1 fotonů žlutého světla vyzářených výbojkou za jednu sekundu.
- Určete počet N_2 fotonů žlutého světla z výbojky, které dopadnou do zornice oka pozorovatele, který se dívá v noci na výbojku ze vzdálenosti $d = 1$ km. Průměr zornice při nočním vidění je $D = 7,0$ mm. Pohlcování a rozptyl světla atmosférou zanedbejte.
- Určete, v jaké vzdálenosti d' od Země by se musel nacházet pozorovatel, aby za jasné noci dopadl do jeho zornice za jednu sekundu průměrně jeden foton žlutého světla z výbojky.

Planckova konstanta $h = 6,626 \cdot 10^{-34}$ J · s.

2. Tlak plynu

Do nádoby o objemu 1,00 l byl vložen 1,00 g hydridu uranu UH_3 . Nádoba byla uzavřena a po vyčerpání vzduchu zahřáta na teplotu 400 °C. Při této teplotě se hydrid uranu zcela rozložil na uran a vodík.

- Napište rovnici reakce, která v nádobě proběhla, a určete látkové množství vyloučeného vodíku.
- Určete tlak vodíku v nádobě při teplotě nádoby 400 °C a po ochlazení na teplotu laboratoře 20 °C.

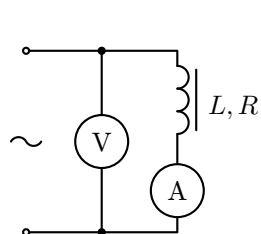
Relativní atomová hmotnost uranu je 238,03, vodíku 1,008. Teplotní roztažnost nádoby zanedbejte.

3. Cívka

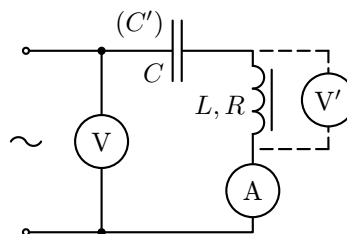
Po připojení cívky ke zdroji harmonického střídavého napětí o frekvenci f a efektivní hodnotě svorkového napětí U procházel obvodem proud o efektivní hodnotě I_1 (obr. 1a). Zapojením kondenzátoru o kapacitě C sériově s cívkou se při stejném svorkovém napětí efektivní hodnota proudu změnila na I_2 (obr. 1b).

- Určete indukčnost L ideální cívky a rezistanci R ideálního rezistoru, jejichž sériovým spojením bychom mohli danou skutečnou cívku nahradit.
- Jakou kapacitu C' by musel mít kondenzátor, aby obvodem při daném svorkovém napětí procházel maximální proud? Určete jeho efektivní hodnotu I' a efektivní hodnotu U' napětí, které bychom v tomto případě naměřili na samotné cívce.

Řešte pro hodnoty $f = 50$ Hz, $U = 20$ V, $I_1 = 250$ mA, $C = 16$ μ F a $I_2 = 165$ mA. Měřicí přístroje považujte za ideální.

Obr. 1a

Obr. 1b

4. Setrvačník

Setrvačník s momentem setrvačnosti J poháněný motorem se rozbíhá tak, že až do dosažení maximální frekvence otáčení je závislost úhlu otočení na čase dána rovnicí

$$\varphi(t) = At^2 - Bt^3,$$

kde A , B jsou kladné konstanty. Po dosažení maximální frekvence je pohon odpojen.

- Určete počet N otáček vykonaných setrvačníkem během rozbíhání.
- Určete maximální okamžitý výkon $P_{\max}$ motoru a čas t_m , v němž motor tohoto výkonu dosáhl.

Tření v ložiskách a odpor okolního vzduchu zanedbáváme.